

Møte for lukkede dører
torsdag den 11 desember 1947 kl. 10.20.

President: Natvig Pedersen.

Dagsorden:

1. Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om forhandlinger med Storbritannia om Norges fiskerigrense (innst. S.M.).
2. Innstilling fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite angående utenriksministerens redegjørelse den 28 oktober 1947 (innst. S.N.).

Etter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

1. Møtet holdes for lukkede dører.
2. Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt utenriksråd Andvord, ekspedisjonssjef Andersen, pressesjef Schive, byråsjef Lunde, sekretær Ansteensen og sekretær Dons fra Utenriksdepartementet gis adgang til møtet.

Sak nr. 1.

Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om forhandlinger med Storbritannia om Norges fiskerigrense (innst. S.M.).

Komiteen hadde innstillet:

St. meld. nr. 28 for 1945-46 om forhandlinger med Storbritannia om Norges fiskerigrense tas ikke under behandling av inneværende års Storting.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite angående utenriksministerens redegjørelse den 28 oktober 1947 (innst. S.N.).

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksministerens redegjørelse av 28 oktober 1947 - vedlegges protokollen.

Olav Christensen: Som det vil fremgå av innstillingen om utenriksministerens redegjørelse angående Marshall-planen, har komiteen delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet, som består av samtlige komiteens medlemmer unntatt meg, viser til at det senere vil bli gitt en samlet oversikt og rapport om Marshall-planen, som vil bli tilstillet Stortinget, og innstiller derfor til Stortinget i korthet å gjøre vedtak om at rapporten vedlegges protokollen. Mindretallet derimot mener at redegjørelsen inneholder så bestemte tilsagn og stillingtagen av vidtrekkende betydning for vårt land, at Stortinget ikke kan la redegjørelsen passere uten særlige merknader.

Utenriksministeren har i korthet gitt en oversikt over den norske delegasjons befatning med de forhandlinger som omfatter Marshall-planen uten å komme inn på den politiske side av saken. Jeg tror det ville være en styrkelse om Regjeringen gjennom utenriksministeren hadde gitt en vurdering også av den politiske side av saken når det gjelder Marshall-planen. I utenriksministerens redegjørelse savner man en samlet vurdering av den såkalte Marshall-plan som er en del av den utenrikspolitikk som U.S.A. fører etter krigen. Denne utenrikspolitikk som etter min oppfatning er en utpreget imperialistisk maktpolitikk, og Marshall-planen, som er et ledd i denne utenrikspolitikken, går ut på å bevare og videre utbygge U.S.A.'s militære og politiske baser over hele verden. Det synes også klart at for å nå bestemte politiske mål, bruker U.S.A. hele sin økonomiske styrke, sine ferdigvarer og råstoffer, som de krigsherjede land i Europa trenger, for å påvirke den politiske og økonomiske utvikling i disse land. Denne politikk er derfor helt åpenbar og ikke til å ta feil av, og den er derfor selvsagt også i strid med Atlanterhavschartret og prinsippene for Forente Nasjoners virke. På andre felter merker man den samme aggressivitet, f.eks. ved utkastet til det internasjonale handelschartret og ved at det internasjonale bank- og valutafond helt domineres av U.S.A. Etter de opplysninger og uttalelser som foreligger, er det derfor umulig å behandle den såkalte Marshall-plan alene som et økonomisk hjelpeprogram for det krigherjede Europa. Det er i like høy grad en plan for å lette avsetningen av U.S.A.'s egen store vareproduksjon og derved avlaste det amerikanske næringsliv for det trykk det er utsatt for, og hindre den krise som på grunn av den voldsomme produksjonsøkning hurtig nærmer seg i U.S.A.

Det er i den forbindelse interessant å se litt på en artikkel som Helge Seip skrev i Dagbladet for 12. juli i år. Etter innledningsvis å ha skissert Marshall-planen som en pretensiøs betegnelse på et forslag som ennå står temmelig uklart for de fleste, og som også her i landet er blitt mottatt med alt for stor og forholdsvis enstemmig jubel, går Seip over til å behandle selve planen. Han sier:

««Planen» går i enkelthet ut på at U.S.A. har ment at Europas nasjoner nå bør komme sammen for å finne ut hva de trenger på de forskjellige områder og så får U.S.A. se hva de kan gjøre for å hjelpe. I motsetning til dette synet står Molotovs syn som går ut på at først må USA si hva de kan avse, og så må Europas nasjoner i

felleskap drøfte hvordan denne hjelpen skal disponeres. Fra Norges synspunkt er det betenkelig at «Marshall-planen» kan bety at engelsk-amerikansk kapital vil føre oppsyn med norske økonomiske tiltak, slik som det har kommet fram i engelske og amerikanske tidsskrifter som hevder at Norge bør skrinlegge sine jernverksplaner. Men noe slikt kan vi ikke akseptere.» Og han fortsetter: «Nettopp av den grunn ville det fra norsk synspunkt være en fordel om fordelingen av eventuell amerikansk støtte skjedd etter de retningslinjer som Molotov antydte.»

Det sies videre at vårt kredittbehov ikke er så stort i de nærmeste tre år. Det vi derimot er interessert i, er at de andre land som vi har forbindelse med, blir i stand til å betale de varer og tjenester vi yter dem.

«Vårt land vil kunne yte betydelige bidrag både til verdens matforsyning og gjenreisning, dersom vi bare sikres oppgjør for våre leveranser, slik at vi kan bli i stand til selv å importere det vi trenger.» - «Bakgrunnen for planen», sier Helge Seip, «er USA's egne økonomiske vansker.» - «Verdens dollarreserver er oppbrukt, og en amerikansk eksportsvikt vil kunne ramme Statenes egen økonomi minst like alvorlig som den rammer de varehungrende stater i Europa.» - «Tross rekordmessig utførsel hittil i år, stiger lagrene jevnt og sikkert på de fleste felter. En viss knaphet på en rekke betydningsfulle varer endrer ikke totalbildet: et marked som mer og mer nærmer seg metningspunktet.»

Med hensyn til de politiske virkninger av planen pekes det på at vi slett ikke er interessert i en slik todeling av verden som denne «planen», slik den er blitt mottatt, kan komme til å fremme. En annen innvending mot planen er at USA selv ikke trekkes med i den planlegging som må skje hvis en skal vinne over vanskene. En har fått et nytt organ som arbeider på siden av FN på tross av at FN's Europakommisjon allerede har vært i virksomhet i to år. En har ved denne «planen» lykkes å slå fast at det ikke skal diskuteres og planlegges i fellesskap mellom likeberettigede nasjoner slik som FN's charter forutsetter. «Det er en mangel på sammenheng mellom arbeidet i FN og den nåværende konferansen i Paris som er beklagelig.»

Dette var endel av de uttalelser Helge Seip kom med i Dagbladet for 12 juli i år. Det var meget forsiktige uttalelser, men de understreker tydelig enkelte av Marshall-planens svakheter. Siden den tid har Marshall-planens forskjellige svakheter ytterligere blitt avslørt, og disse forskjellige andre svakheter ved Marshall-planen er også langt mer tungtveiende, og de viser også at det ikke er ideelle motiver som ligger til grunn for planen, men at det er politiske hensyn, som er det avgjørende moment.

Etter uttalelser fra fremstående politikere og statsmenn i USA skal planen først og fremst være et middel til å demme opp for kommunismen i Europa. Dette er også kommet tydelig

til uttrykk i den utenlandske presse. Og Arbeiderbladet for 7 juli i år skriver:

«Anders Buraas behandler Marshallplanen i sin artikkel fra London, og de kommentarer den utenlandske presse skriver om den. De amerikanske avisene New York Times og New York Herald Tribune slår fast at Sambands-Statene aldri ville ha satt Marshallplanen i verk om Sovjet-Samveldet hadde gått med. Storparten av den amerikanske presse kaller Marshalltilbudet og bruddet i Paris et mesterstykke i amerikansk diplomati.»

Tydligere kan det vel ikke sies. Men det avslører også en meget kynisk behandling av en høyst verdifull partner fra krigens dager. Av disse forskjellige uttalelser kan en ikke trekke andre slutninger - og disse slutningene er ganske sikkert også riktige - enn at det til lånene vil bli knyttet politiske betingelser og betingelser om kontroll fra långiveren over anvendelsen av lånemidlene. En har derfor det bestemte inntrykk at formålet å hjelpe Europas krigsramte befolkning til produksjon og dermed bedre levevilkår er hensyn som kommer i annen rekke.

Mange ledende politikere i USA har ytret seg om Marshallplanen i likhet med kravet fra USA's industriforbund, hvor det heter at intet land må nyte godt av lån uten å forplikte seg til å oppgi alle tilløp til å nasjonalisere industriforetak eller gjennom andre foranstaltninger skade det private initiativ og den fri konkurranse.

Jeg savner også i utenriksministerens redegjørelse en forklaring på hvorfor det var nødvendig med en samlet fremstilling om lån fra de 16 nasjoner som deltok i Paris, hvis det er slik som det er fremholdt i redegjørelsen, at hvert enkelt land direkte skal forhandle med USA om lån. Parismøtet og den særskilte komite som ble skapt, er etter min oppfatning et ledd i den sterke vesteuropeiske integrering som USA ønsker med regjeringene i England og Frankrike som kontinentale ledere, etter at man på en forutgående konferanse om planen hadde brutt samarbeidet med Sovjet-Samveldet. Kravet om en vesteuropeisk tollunion peker i samme retning. At det her helt bevisst søkes skapt en vestblokk og en deling av Europa, kan det ikke herske tvil om. USA's forlangende om en ny vilje til samarbeid er også bemerkelsesverdig, fordi det ikke har skortet på vilje til samarbeid mellom de krigsherjede land i Europa, hvis de fikk rå seg fritt.

Jeg er enig i instruksjonen til delegasjonen om at det burde være De Forente Nasjoners økonomiske kommisjon for Europa som burde hatt hånd om disse spørsmål. Men jeg kan ikke se at instruksjonen er blitt fulgt av delegasjonen. Det synes også helt klart at delegasjonen, med Regjeringens samtykke, har gått langt videre enn Stortinget tenkte seg før Parismøtet, når den har utformet og innordnet Norges ønsker om lån i USA i det felles bønnskrift fra Paris. Det synes også eiendommelig at slike konkrete låneønsker ikke ble

drøftet med Stortingets finans- eller utenrikskomite, som var samlet.

Jeg vil uttale min største betenkelighet overfor opplysningen om at långiveren er gitt og fremdeles gis konkrete interne opplysninger om vårt næringsliv og våre planer, og at dette er betingelsen for å bevilge oss mulige beskjedne lån. Jeg ville funnet det riktig at Regjeringen, etter at delegasjonen var informert og orientert i Paris, hadde trukket denne tilbake. Når man i dag ser de pressemeldinger som kommer, fra behandlingen av Marshallplanen i Representantenes hus i U.S.A., hvor det nå slås uttrykkelig fast at det vil bli stillet politiske betingelser for at det skal bli ytet lån etter Marshallplanen, er jeg derfor av den oppfatning at det ikke lenger er noen grunn for Stortinget til å vente med å ta endelig stilling til saken. Ut fra disse betraktninger vil jeg tillate meg overfor Stortinget å fremme følgende forslag i saken:

«Stortinget finner det ikke tilrådelig at Norge deltar i videre drøftinger i samband med den såkalte Marshallplan.»

Presidenten refererte Olav Christiansens forslag.

Terje Wold (komiteens formann og ordfører): Den orientering som utenriksministeren avga her i hemmelig møte den 28 oktober og som vi i dag har for oss til behandling, faller i grunnen i to deler. Den siste halvpart er en foreløpig orientering om de Forente Nasjoners generalforsamling. Vi skal, som Stortingets medlemmer vet, senere i dag få en offentlig orientering i åpent møte av utenriksministeren om det samme emne, og det er egentlig ingen grunn i det hele tatt til da i hemmelig møte å diskutere den del av utenriksministerens redegjørelse forsåvidt som vi senere vil få en fullstendig innberetning om hele denne generalforsamlingen i F.N. Komiteens flertall har derfor under henvisning til dette foreslått at redegjørelsen forsåvidt vedlegges protokollen. Utenriksministeren har i hemmelige stortingsmøter gitt to foreløpige redegjørelser om Marshall-planen. Den første foreløpige redegjørelse ble gitt før forsamlingen i Paris begynte, og den annen redegjørelse avga utenriksministeren, som nevnt, den 28 oktober.

For øyeblikket behandles hele dette spørsmål om Marshall-planen i den amerikanske kongress, og i utenriksministerens redegjørelse heter det at vi, så snart det foreligger innberetning fra vår delegasjon, vil få forelagt for Stortinget en fullstendig redegjørelse om hele Marshall-planen og vår stilling til den. Under henvisning til det har komiteens flertall foreslått at også denne del av utenriksministerens redegjørelse blir vedlagt protokollen i dag. - Det er jo også et spørsmål om det er noen grunn til i det hele mer å drøfte Marshall-planen i et hemmelig møte enn å drøfte F.N. i hemmelig møte. Etter mitt skjønn bør vi se

til å få anledning til å drøfte begge disse saker i offentlig og åpent møte her i Stortinget.

Det fremgår jo av begge orienteringer om Marshall-planen, den første foreløpige orientering før Parismøtet og orienteringen som er gitt den 28 oktober, og som vi har til behandling her i dag, at det til hele dette spørsmål er inntatt en meget forsiktig holdning. Den instruks som er utferdiget av Regjeringen, har jo også den foregående taler - som det vil fremgå av mindretallets innstilling - vært enig i. Det er ingen grunn til å gå ut fra at den instruks ikke er blitt fulgt, og det er også i forbindelse med hele denne saktatt alle forbehold som kan tas, for at vi ikke skal være bundet i vår stilling før Stortinget med full oversikt kan behandle spørsmålet om Marshall-planen i sin helhet. Det er kanskje heller ikke noen grunn til ytterligere å behandle den orienteringen som er gitt, før man får se hva resultatet av det hele blir. Det sier seg selv at Stortinget, som Regjeringen, den hele tid vil være fullt oppmerksom på at politiske vilkår i forbindelse med vår tilslutning, vilkår som på noen måte griper inn i vår uavhengighet eller i vår selvstendighet, kan det selvsagt aldri bli tale om, og det har det heller aldri vært tale om.

Jeg tillater meg å anbefale at innstillingen blir vedtatt, og jeg mener at det forslag som hr. Christiansen har fremsatt, ikke kan godtas, men må forkastes.

Utheim: Den redegjørelse fra utenriksministeren, som vi behandler her i dag, betegner utenriksministeren selv som en foreløpig redegjørelse. I denne redegjørelse forbeholder han seg å komme tilbake til de spørsmål som er reist i redegjørelsen, både forholdet til F.N. og vårt forhold til Marshall-planen. Jeg venter med spenning på denne redegjørelse. Men på grunnlag av den redegjørelse som foreligger fra utenriksministeren, deler jeg helt ut det syn som formannen i utenrikskomiteen har fremholdt. Jeg vil bestemt ta avstand fra at man vedtar et forslag som det som er fremsatt av hr. Christiansen. Jeg går ut fra at når nå utenriksministeren har fremlagt sin nye redegjørelse etter at generalforsamlingen i F.N. er tilendebragt, og etter at vi også får mer oversikt over Marshall-planen, da er tiden inne til å diskutere de viktige politiske spørsmål som verdenssituasjonen skaper.

Friis: Jeg kunne godt også avstå fra å si noe, men forholdet er jo at det foreligger en dissens, en dissens fra kommunistpartiet, som bare kan behandles i hemmelig møte, og som ikke skal behandles i det offentlige møte. Derfor fant jeg allikevel å ville si noen ord her, hvor man kan tale noe friere enn det vil være mulig å tale om disse forhold i et offentlig møte.

Vi har i den utvidede utenrikskomite hatt nokså inngående diskusjoner. Det er vanskelig å ta standpunkt i disse saker, fordi det er så lite materiale å dømme ut fra,

og fordi man så å si må ta standpunkt eller endre innstilling etter som det fremkommer faktiske opplysninger av ny karakter. Det forutsetter at man følger nøye med i den utenlandske presse, og det er ingen av oss som har full tid til det. I påvente av en nærmere redegjøring har derfor flertallet i utenrikskomiteen gått med på bare å foreslå beretningen vedlagt protokollen.

Nå er det naturligvis så at det ikke egentlig er noen som tror at Marshall-planen eller «hjelpen» for Europa utspringer av 100 pst. filantropiske hensikter. Det ville være merkelig i denne verdens politikk om det skulle være tilfellet, det er alltid et kompleks av forskjellige hensikter som bestemmer de politiske stormakters spill. Naturligvis, at planen helt er uten slike filantropiske hensikter, vil heller ingen påstå.

Men det har, som sagt, vært vanskelig å finne ordentlig materiale for bedømmelsen, og jeg vil derfor gjerne melde litt om det jeg har funnet i de siste dager, og som gjør at Marshall-planen for meg igjen antar en noe annen karakter enn jeg tidligere trodde den hadde. Jeg tror at kommunistpartiet i sin dissens enten er dårlig orientert eller er på villspor, når det bare resonnerer økonomisk om disse ting, når det mener det bare er på grunn av Amerikas oppsamling av varer som må ut, at De forente stater fremsetter Marshall-planen.

I en artikkel i New York Herald Tribune for 3 desember «Stock Piling and the Marshall Plan» slått stort opp, får man etter min mening helt nye opplysninger om hensikten og formålet fra Amerikas side med Marshall-planen. Det sies der til innledning at det for den amerikanske presse har vært umulig å få virkelige opplysninger av myndighetene om hvorledes det er gått med den bevilgning i fjor av Kongressen på 275 mill. dollar til innsamling og lagring av krigsviktige varer, det som heter «strategiske varer», og det sies så at for å få kongressen med på bevilgningen til Marshall-planen må det nå snakkes åpent om disse ting. Saken er den at de 275 mill. dollar viser seg bare å strekke til til en femtedel av det minimum som man mener må til av lagre av krigsviktige varer for å sikre den nasjonale trygghet. Derfor har Harriman-kommisjonen kommet inn på den tanke eller fremsatt det forslag at Marshall-planen skal forbindes med krav om at de land som deltar i Marshall-planen, skal levere såkalte strategiske varer til De Forente Stater. Og det fortelles meget detaljert om dette, om hva det er for ting man vil ha. Det viser seg at enkelte ting ikke har kunnet skaffes i De Forente Stater og derfor må skaffes fra andre land og da først fra de 16 lands kolonier som er med på Marshall-planen. Og Harriman-gruppen, heter det, anbefaler derfor at kongressen skal inkludere i Marshall-planen

«særskilte forholdsregler til å skaffe strategiske råmaterialer til lagringsprogrammet fra de deltagende land og deres kolonier.»

Dernest skildres det hvor mange vanskeligheter de gjenoppstående karteller i mange av de land som skaffer slike

varer, vil legge i veien for å skaffe varene på fri handelsbasis, og det heter videre:

«Det vil derfor sikkert bli krevd av Storbritannia og Belgia at f.eks. diamantkartellet skal løsne på sitt strupetak på produksjonen i Sør-Afrika og Kongo for å skaffe det nødvendige av disse varer til USA's krigslagringsprogram».

Det nevnes opp 47 forskjellige strategiske materialer som USA vil kunne få fra de 16 land som deltar i Marshall-planen og fra deres kolonier. Viktigst er tinn, kobber, bly, bauksit, diamanter osv. Og det sies at alle de fonds som regjeringene vil få ved salget av hjelpevarene fra USA, skal settes til side til kjøp av strategiske varer til USA hos private produsenter. Til slutt settes det opp her en liste på 17 forskjellige varer som kan fås fra de forskjellige av de 16 lands kolonier. Hoveddelen skulle komme fra Storbritannia med 119.8 millioner dollars, Nederland med 48.1, Belgia med 63.7, Frankrike med 11.5 millioner og resten fra de andre av de 16 land. Vi ser jo her det er alle de makter som har store kolonier ennå, som det først og fremst gjelder å få bundet eller interessert i Marshall-planen.

Nå -, dette gir igjen for meg et noe annet bilde av hele planen enn det jeg hadde før. Det er altså tydelig at De forente stater først og fremst tar sikte på gjennom Marshallplanen å skaffe seg nødvendige krigsvarer, skaffe seg de varene som de bare kan få fra de vest-europeiske stormakters kolonier. Det er altså på et vis en krigspotentialplan og på den annen side en plan for å komme med i utnyttningen av koloniene, som De forente stater hittil jo har stått nokså meget utenfor. Dette bærer, iallfall etter vår sosialistiske teori, alle de tegn som vi har ment viser at et land fører en imperialistisk politikk. Når en ved siden av det ser hvorledes De forente staters representanter i Europa opptrer overfor forskjellige land, kan det jo ikke nektes at det iallfall er noe krenkende for disse lands nasjonale bevissthet og også for en europeisk almenbevissthet. Der var 16 senatorer på reise i Europa, de var hos den franske regjeringssjef Schumann og offentliggjorde etterpå en erklæring som var så å si en erklæring om betingelser som de hadde satt overfor den franske regjering. Jeg ser at Mr. Foster Dulles, som er Marshalls personlige rådgiver, nå har vært i Paris, og det sies bl.a. at han ville forhandle med alle partiets førere, men naturligvis ikke med det kommunistiske parti, som han ikke regner som noe fransk parti. Nå, det er jo så med oss alle at vi godt kan snakke vondt om hverandre innenfor familien, men kommer det en utenfra som snakker vondt om vår familie, så føler vi oss litt sjenert av det, vi vil gjerne gjøre opp våre familieanliggender selv. Slik gjelder det private, slik gjelder det også de enkelte land og de enkelte partier, og slik gjelder det også Europa. Når man da også ser at tendensen i denne innblanding som skjer fra De forente stater, jo utvilsomt er av reaksjonær karakter etter våre

europæiske begreper, blir man naturligvis også mer betenkt. Jeg kan også nevne en slik liten ting som at New York Herald Tribune's Pariserutgave nevner at M. Foster Dulles er i Paris, og så heter det i en offisiell melding fra bladets Londonbyrå, som naturligvis har vært i forbindelse med de høyeste myndigheter hos Marshall, at M. Foster Dulles vil besøke De Gaulle, «som sannsynligvis i en nær fremtid blir den franske regjerings sjef». Videre heter det at *derne*st vil han også besøke den nåværende regjeringssjef M. Schumann. Etter våre begreper synes det å være en noe merkelig måte for en utenlandsk representant å meddele om sine henvendelser i et annet land.

Nå, tross alle disse innvendinger og betraktninger, som jeg synes det er nødvendig å gjøre, foreligger jo på den annen side det forhold at det åpenbart ikke er noen hindring for noe europeisk land i dag mot å drive handelsforhandlinger like godt østover som vestover. Der er for tiden ikke mindre enn 5 delegasjoner fra forskjellige vest-europeiske land i Moskva som fører handelsforhandlinger, og i radio i dag morges het det at de britisk-russiske forhandlinger var meget nær et heldig resultat. Ser en på de faktiske forhold, så er det jo ikke noen frihetsinnskrenkninger i de vest-europeiske lands forhold også østover, slik som det underforstås i kommunistenes innstilling.

Med de forbehold vi har tatt, i påvente av den nærmere redegjøring vi får, og av nye faktiske opplysninger, som etter hvert utvilsomt vil komme inn, er derfor jeg også med på flertallets innstilling om at utenriksministerens redegjøring vedlegges protokollen.

Andrå: Komiteens formann og sakens ordfører mente at det var ikke så nøye med å debattere denne sak nå, vi kunne vente til vi fikk det åpne møte som følger umiddelbart etter dette, hvor utenriksministeren skal gi en redegjørelse - kanskje mer beregnet på offentligheten enn på oss som sitter her. Jeg kan ikke riktig være enig i det syn. Vi har for øyeblikket en handelsdelegasjon borte i Russland, og man følger der ganske sikkert nøye med nå i denne vanskelige situasjon, hva som blir sagt i et åpent møte. Jeg er derfor enig med hr. Christiansen og med hr. Friis i at vi tar denne debatt nå, og jeg er nærmest tilbøyelig til å henstille om at når vi får det åpne møtet, vedlegges utenriksministerens redegjørelse protokollen uten noen debatt, eller at den i alle fall legges ut til behandling i et senere møte. Å få noen bred åpen debatt akkurat nå i dag om disse ting, det tror jeg kan være meget uheldig.

Løvlien: Jeg har hatt det samme utgangspunkt som hr. Andrå, at når utenriksministerens redegjørelse er gitt i et hemmelig møte, er det også riktig å ta ordet til saka i et hemmelig møte. Jeg vil imidlertid få lov til å si at når det her er kommet det utsagn at det ikke til dato foreligger opplysninger slik at man kan ta stilling til Marshall-planen,

synes jeg nok at man har fulgt nokså dårlig med. Det er riktig at utenriksministeren har gitt to redegjørelser, og jeg tillot meg å si før den 12 juli, da det var spørsmål om en delegasjon til Paris, at jeg betraktet den nærmest som værende av informatorisk art, og at Stortinget måtte få anledning til å ta stilling til hele dette spørsmålet senere. Men i dag forekommer det meg at det er så utførlige opplysninger som foreligger i alle de meldinger utenfra, og de kommentarer som er gitt, at det er full mulighet for å ta stilling. Jeg vil iallfall, som hr. Christiansen, få henwise til den melding som foreligger i dag i avisene om den amerikanske behandling av spørsmålet om Marshall-planen. De politiske klausuler som der åpenlyst knyttet til eventuelle lån til de krigsramte stater i Europa, er det vel ingen som kan ta feil av, og det er vel nettopp en av de ting som fremgår av utenriksministerens redegjørelse, at hvis det blir knyttet politiske klausuler til, kan det ikke være mulig for Norge å motta slike lån. Når vi da vet at den amerikanske kongress har knyttet slike klausuler til, må vel tidspunktet være inne til å si klart fra om man vil være med på leken lenger eller ikke.

Jeg la merke til at komiteens formann og sakens ordfører, hr. Wold, mente at vi skal utsette debatten til det foreligger innberetning fra den komite som har forhandlet i Paris. Vel, det kunne være fristende for å ha alle sakens interne dokumenter for seg. Men tiden har nå gått siden den 12 juli, i dag har vi den 11 desember, og Stortinget står på fallrepet, og det vil da ikke være mulig å ha noen diskusjon om denne sak før på det nye storting. Jeg synes at Stortinget bør ta stilling. Det er ikke riktig at en så vidtrekkende sak som denne bare behandles og avgjøres av Regjeringen, uten at Stortinget uttaler seg. Det tror jeg også vil være en styrkelse for Regjeringen, for det er ingen tvil om at det vil ha vidtrekkende konsekvenser for vårt land, tror jeg, både politisk og økonomisk, hvis man aksepterer de betingelser som man nå klart ser knyttet til lån i samband med Marshall-planen.

Det er mange sider og spørsmål som er kommet fram i utenriksministerens redegjørelse i samband med denne sak som en kunne ha lyst til å sette fingeren på. Men to ting synes meg å være ganske tydelige. For det første, at det knyttet betingelser til som hindrer at det i det enkelte land blir ført en økonomisk politikk som er i samsvar med det som flertallet av de folkevalgte representanter ønsker, kan det neppe være noen tvil om. Og for det annet, det som også hr. Christiansen var inne på, at det er en klar politisk tendens knyttet til lånene, idet - som det heter i vedtaket fra Representantenes Hus, som er gjengitt i avisene i dag - man skal stanse all hjelp i henhold til den midlertidige hjelpelov til et hvilket som helst land hvis regjering domineres av Sovjet-Samveldet eller det kommunistiske parti. Definisjonen av hva kommunisme er etter amerikanske begreper, kan sikkert de gi beskjed om som har vært forskjellige turer

i Amerika. Jeg har ikke vært i Amerika, men det var en viss herremann før i Europa som gav en definisjon av hva kommunisme var for noe, og vi vet at ut fra den politikk som ble ført i overensstemmelse med det, ble demokratiet i det ene land etter det annet knust. Jeg vil gjerne minne om den sak i denne forbindelse. For øvrig er det ingen tvil om at nettopp disse betingelser betyr at et folk som tar i mot gjenreisningslån, ikke skal ha lov til å innrette seg i sitt eget land slik som flertallet i folket ønsker, og da synes jeg inngrepene går temmelig vidt.

Jeg vil også gjerne si at selve den praktiske fremgangsmåte tror jeg man kan sette fingeren på. Jeg uttalte iallfall før den 12 juli som min forutsetning at kommisjonens deltagelse i Paris burde være av informatorisk natur. Men det er ingen tvil om at sammen med de 15 andre land er Norge blitt trukket inn i dette og har sittet i det 5-mannsutvalg som redigerte den endelige teksten i selve det forslag som ble stilt overfor Amerika, og det er ingen tvil om at Norge er blitt trukket inn som en fullgyldig deltager sammen med de 15 andre land. Jeg er ikke så sikker på om det var Stortingets forutsetning før den 12 juli, da denne sak var behandlet i Stortinget.

Det er dessuten en annen side. Det er ingen tvil om at Marshall-planen, slik som den nå er tenkt, tar sikte på å være en nokså langsiktig plan. Ialffall er det tenkt at den skal strekke seg over minst fire år, og det skulle vel da være riktig, slik som også forutsetningene for instruksjonen til delegasjonen var, at spørsmålet burde henhøre under de Forente Nasjoners europeiske kommisjon. Jeg er klar over at amerikanerne ikke liker den europeiske kommisjon, fordi den ledes av Myrdal. Jeg skal ikke komme nærmere inn på det, men de som har fulgt litt med, vet jo godt årsaken.

Noe som også synes meg å være en viktig side, er at Norge vel ikke står i samme stilling som enkelte av de andre land. Skulle det ikke være mulig for vårt land nå som før å få visse lån til vårt gjenreisningsarbeid på klart forretningsmessig basis? Det er ikke meningen at vi skal be om almisser, om bidrag, men det er spørsmål om midlertidige lån som skal betales tilbake til siste øre og forrentes på vanlig måte. Skulle ikke vårt land være såpass solvent at det var mulig å få slike lån? Jeg retter spørsmålet, fordi også utenriksministeren har vært inne på at det jo er relativt beskjedne beløp det dreier seg om for vårt lands vedkommende. Utenriksministeren sa den 28 oktober at det slett ikke er sikkert at vi får noe av disse lånene; vi gjør tryggest i å tro at vi ikke får noe av disse lånene. Da synes det meg at det er enda mindre grunn til at vi fortsatt skal være med på å behandle Marshall-planen og la minister Colbjørnsen sitte i New York og la seg pumpe - hadde jeg nær sagt - for informasjon om interne spørsmål i vårt lands næringsliv og andre ting som jeg synes det er lite rimelig at man skal gi andre stater. Vår investering og vår produksjonsøkning er så vidt betydelig at det forekommer meg at det skulle være mulig

å få visse mindre lån på rent forretningsmessig basis, slik som tilfellet har vært før.

Jeg vil ennvidere si at det jo også er så at Norge er tiltenkt en rolle, selv om vi ikke får noe gjenreisningslån, i følge Marshall-planen. Jeg har bl.a. sett uttalelser om at vi er tiltenkt å være en viktig leverandør av fisk, særlig til de vest-europeiske land. Jeg vet ikke hvordan betalingen skulle være, det har jo vært fremme så mange forslag i forbindelse med denne sak, men det er altså meningen at vi skal være en leverandørstat i nokså utpreget grad, så vidt man kan forstå. Jeg vil gjerne si at det er ikke til å komme forbi, selv om man diskuterer aldri så meget, at hvis vårt land fortsetter i samband med Marshall-planen å forhandle på den basis som er lagt fram, vil vi også politisk bli trukket inn i en vestblokk og bli nødt til å innrette vår utenrikspolitikk i samsvar med det. Jeg tror ikke noen kan være i tvil om den sak.

Så vil jeg gjerne til slutt også få lov til å si følgende: Det er i vårt land utvist stort hemmelighetskremmeri omkring denne Marshall-planen. I andre land, eksempelvis vårt naboland Danmark, har saken vært lagt meget mer offentlig fram og har vært stillet til diskusjon. Jeg vet ikke hvorfor det skulle være nødvendig her i vårt land med dette hemmelighetskremmeri. Vi står ikke i en verre stilling enn eksempelvis Danmark. Det er kanskje slik at man har litt dårlig samvittighet. Iallfall synes det meg at det er riktigst at folk i vårt land får hel og full og klar beskjed om hva som foreligger, således at de kan være med på å ta stilling til spørsmålet. Jeg tror ikke at det tapes noe på det.

For meg ser saken slik ut at nå kan vårt land ikke være med lenger i drøftingene omkring Marshall-planen. Nå har vi klart for oss hva Marshall-planen virkelig innebærer, og den innebærer slike konsekvenser, og det knytter seg slike klausuler til eventuelle lån at intet land som vil opprettholde full selvstendighet, etter min mening kan akseptere dem. Jeg synes at vårt land som jeg har understreket ikke står så aller verst, ikke skulle behøve å akseptere slike lån og dermed måtte gi politiske konsesjoner som lite kan sies å være forenelige med en selvstendig nasjons gjøren og laden i sitt eget land. Jeg kan derfor ikke forstå eksempelvis hr. Friis når han sier at det i dag ikke foreligger opplysninger nok til at man kan ta stilling til Marshall-planen. Hvis man har lest litt av telegrammer og meldinger også til norsk presse, er opplysningene i dag så mange og så omfattende at det ikke kan være noen tvil om hva Marshall-planen er tenkt å være og hvilke konsekvenser den har. Jeg anbefaler derfor Stortinget å vedta hr. Christiansens forslag.

Smitt Ingebretsen: Jeg tror ikke det er noen grunn til å ta opp noen bred debatt ved denne anledning om Marshall-planen og vårt forhold til Marshall-planen. Jeg går ut fra at

det vil bli gitt en redegjørelse også for de ting for åpne dører av utenriksministeren, og at en diskusjon om tingene naturlig må finne sted i forbindelse med den. Jeg tror ikke det er noen heldig praksis, som det har vært antydnet tidligere her i dag, om man skulle få en offentlig redegjørelse om disse ting etter at man har hatt en debatt for lukkede dører. Det vil straks kunne gi anledning til misforståelser som det ikke er noen grunn til å vekke.

Jeg tror heller ikke det er noen idé å diskutere hvorvidt Amerika har fremlagt Marshall-planen av ideelle eller forretningsmessige eller politiske grunner. Jeg går ut fra at den uegennytte som man venter fra Amerikas side, den er for Amerikas vedkommende, som for oss alle sammen, i noen grad blandet med egennytte. Når man snakker om vårt forhold til Marshall-planen, synes jeg at man ikke må glemme utgangspunktet, og det er at vi deltar i forhandlingene om Marshall-planen og disse internasjonale økonomiske ting for å vareta våre egne interesser. Det er utgangspunktet. Vi er neppe med i disse forhandlinger lenger enn vi mener vi har interesser for oss selv å vareta. Under disse omstendigheter tror jeg ikke, at man skal ofre forferdelig meget på spekulasjoner over om Amerika også har egeninteresser. Jeg tror at man kan gå både langt og lenge i verden for å finne en forhandlingspartner som ikke har egeninteresse.

Man snakker som om det er noe så forferdelig oppsiktsvekkende i den omstendighet at Amerika forlanger visse opplysninger av de forskjellige land de skal hjelpe. Jeg tror at om hr. Løvlien ville gå på det internasjonale pengemarked for å skaffe seg et lån på forretningsmessig basis, ville han av långiverne bli avkrevd atskillige opplysninger om sitt eget lands forhold. Det er slett ikke noe særlig oppsiktsvekkende.

Man skal også, når man diskuterer disse ting, huske på utgangspunktet, og det var at Amerika bad alle om å være med på Marshall-planen, også dem som nå ikke møtte i Paris. Alle sammen hadde en sjanse til å være med, det skal man, som sagt, ikke glemme. Det gir anledning til visse refleksjoner når man skal bedømme disse forhandlingens karakter. Det er ikke Amerika som har begrenset antallet av dem som forhandler om Marshall-planen, det er ganske andre makter som har begrenset det.

Jeg vil si at jeg synes det er prisverdig at man varetar eller søker å hevde vår selvstendighet og vår uavhengighet og våre frie beslutninger, at man forsøker å sikre at vi står uavhengige i forholdet til alle andre makter og alle maktkonstellasjoner. Men jeg synes oppriktig talt ikke at det virker særlig tillitsvekkende at de som er mest engstelige for at vår uavhengighet og vår dyd ikke skal krenkes ved samarbeid med Vest-maktene, er de som åpenbart og ved enhver anledning tar det samme standpunkt som Sovjet-Russland.

Jeg går ut fra at vi kommer tilbake til denne sak i offentlig møte. Jeg skal derfor ikke ta opp noen stor debatt om det her, men jeg vil bare ha sagt at jeg mener at det er

riktig at vi deltar i disse internasjonale forhandlinger ut fra våre egne interesser, og jeg går ut fra at Regjeringen under disse forhandlinger sørger for å vareta våre interesser i den utstrekning det er mulig, og at vi ikke glemmer at betydningen av et fritt hav og av en fri handel kanskje er større for oss enn for mange av de andre som deltar i forhandlingene.

Presidenten: Utenriksministeren har bedt om å få ordet etter de talere som har tegnet seg. Presidenten gir ordet til neste taler, hr. Terje Wold.

Terje Wold: Jeg tror at hr. Andrå misforstod det jeg sa. Jeg har ikke gått ut fra at vi i dag i det senere møte her i Stortinget skal ha noen debatt om Marshall-planen. Jeg har gått ut fra som også flertallet i komiteen har forutsatt i henhold til den orientering som utenriksministeren har gitt, at det senere vil bli oversendt til Stortinget en fullstendig redegjørelse angående vår deltagelse i disse forhandlinger i Paris og vårt hele standpunkt til det kompleks av spørsmål som oppstår i forbindelse med Marshall-planen, og at det er riktig da å ha den debatt som måtte være nødvendig her i Stortinget.

Jeg vil til hr. Andrå videre si, at jeg ikke er enig med ham når han synes å mene at vi skulle være forsiktige her nå, så forsiktige at vi skulle ha hemmelig møte når vi skal drøfte forhandlingene om Marshall-planen. Jeg tror at vi, som det også meget godt ble understreket av et par av de andre talere, av hr. Løvlien, hr. Smitt Ingebretsen og et par andre, må se å komme over til offentlig diskusjon av Marshall-planen og andre utenrikspolitiske spørsmål i offentlige møter her i Stortinget så snart som mulig og i større utstrekning enn tilfellet har vært hittil.

Det jeg har forsøkt å gjøre, det er å begrunne flertallets standpunkt til innstillingen, og dette standpunkt er klart, kort og greitt at man tar til etterretning utenriksministerens foreløpige redegjørelse om det som inntil i dag har passert når det gjelder Marshall-planen, vår deltagelse i henhold til den instruks som er utferdiget og i henhold til de forbehold som er tatt. På det grunnlag er det flertallet sier at det er bekjent med at utenriksministeren har sagt at det senere vil komme en fullstendig redegjørelse om dette, og da skulle tidspunktet være inne for oss til å ta vårt endelige standpunkt til hele dette spørsmål opp. Det er ganske klart at hvis man som hr. Christiansen og hr. Løvlien mener at vi i dag skal trekke oss ut av enhver deltagelse i disse forhandlinger om Marshall-planen, må man fremsette et slikt forslag som det hr. Christiansen har fremsatt. Men det kan jeg ikke stemme for. Jeg mener det er helt riktig at vi tar til etterretning den foreløpige orientering som foreligger, og at vi så når den endelige innberetning foreligger, tar det endelige standpunkt. Jeg tror ikke det er riktig å innlate seg på noen realitetsdebatt, skjønt det

kunne være fristende nok. Jeg skal innskrenke meg til det jeg har sagt nå.

Presidenten: Da klokken nå er 1,.30, vil presidenten avbryte forhandlingene, som fortsettes kl. 12,30.

Møtet fortsatte kl. 12.30.

Konrad Knudsen: Jeg er enig med de talere som har uttalt at Stortinget ikke er beredt til å ta en realitetsdebatt om Marshall-planen i dag, og jeg synes det er overordentlig dristig av kommunistpartiets representant i utenrikskomiteen å påberope at vi er klar til å ta en avgjørelse. Hva kommunistene enn måtte mene, er saken ikke behandlet av de amerikanske myndigheter som skal behandle den. Saken er ikke ferdigbehandlet der, og å ta fatt på en realitetsdebatt omkring en sak som vi er engasjert i, uten å kjenne planen, kan man ikke innby Norges Storting til. Når saken foreligger ferdig og opplyst, vil den komme tilbake til oss, og den vil bli behandlet av de rette myndigheter i Norge. Den vil bli sett på fra alle sider, og først når det er gjort, er tidspunktet kommet for Stortinget til å ta sin endelige avgjørelse.

Jeg vil også gjerne peke på det meget eiendommelige i den frykt for vårt selvstyre og vår uavhengighet som kommunistene i dag legger for dagen, og den frykt som er uttalt for at vi skal la oss trekke inn i en blokk eller blokkdannelse, når det vitterlig er så at verden i dag bare kjenner én blokk - og den blokken har kommunistene gått inn i med begge beina. Norge vil stå ganske fritt, jeg er sikker på at det ikke vil bli øvet noe påtrykk når Norges Storting skal ta standpunkt til Marshall-planen. Jeg tror det er mer enn man kan si om hvert av de land som i dag tilhører østblokken. Mer er det ikke nødvendig å si i denne forbindelse i dag. Jeg tror bare det ville være heldig om kommunistene feide litt for egen dør når det gjelder politisk selvstendig virke. Hadde det hendt - og det kunne ha hendt - at Molotov hadde sagt ja til Marshallplanen, da er jeg ganske sikker på at også kommunistenes stilling i dag hadde vært en ganske annen, og forholdet til Marshallplanen et annet.

Jeg er ellers enig med hr. Smitt Ingebretsen når han sier at Marshallplanen sikkert ikke er uttrykk for hundre prosent filantropiske hensikter fra U.S.A.s side. Men det er sikkert heller ikke bare ut fra fromme betraktninger at Sovjetsamveldet har gått imot planen. Jeg tror ikke noen er tjent med å leke blindebukk omkring spørsmålene.

Når det først er tale om filantropi, vil jeg imidlertid også nevne at av U.N.R.R.A.s samlede nødhjelp til Europa har dog Amerika alene ytet 73 pst., og jeg vil gjerne ha understreket at til ytelsen av de 73 pst. er det ikke knyttet politiske klausuler av noen art. Jeg kunne også minne om at da den meksikanske stat i 1936 konfiskerte utenlandske oljeverdpapirer, hvorav de alt overveiende fantes på U.S.A.s

hender, ble intet skritt hverken politisk eller militært gjort fra U.S.A.s side for å hindre det. Det tjener derfor sikkert ingen god hensikt å male en viss mann på veggen når det gjelder U.S.A. mer enn andre. Det er sikkert så at der er tegn på imperialismen i Amerika, men at den er mer utpreget der enn hos andre stormakter, vil jeg sette et meget stort spørsmålstejn ved. Men galt er det under alle forhold å hevde at det skulle være disse imperialistiske elementene i Amerika som i første rekke ivrer for Marshall-planen. Jeg vil nevne for Stortinget et navn som er kjent: Eleanor Roosevelt, enke etter avdøde president Roosevelt. Hun er vel en av de mest ivrige i Amerika for øyeblikket for Marshall-planen, og bak henne står den gamle garden til Roosevelt og de mer frisinne og radikale elementer i Amerika. Jeg vil også minne om at dette Amerika har en fagbevegelse som teller 15 millioner medlemmer. Hele denne store amerikanske fagbevegelse av lønsmottagere har gitt sin tilslutning til Marshall-planen, og hva man enn måtte mene om fagbevegelsen i sin alminnelighet innen de forskjellige politiske leire, så vil en vel neppe insistere på at disse fagorganisasjoner i Amerika lider av noe imperialistisk syn og stiller seg bak imperialistiske amerikanske foretagender, som tar sikte på å filtrere Amerika inn i europeisk politikk.

Disse politiske betingelser får vi i tilfelle se på når vi kommer så langt som til å realitetsbehandle saken. Men å bygge på en slik betraktning at långiverne bør holde fingrene av fatet når det gjelder å påse anvendelsen av midlene, det synes jeg er mildest talt tåpelig snakk. Det må jo være klart f.eks. at om Amerika yter de nødstedte land i Europa hjelp gjennom Marshall-planen, vil det påse at pengene ikke blir brukt - la oss si til innkjøp av luksusbiler, eller la oss si til saldering av statsbudsjettene rundt omkring. Det var snakket om bankene her i Norge. Vi kan gå til vår egen statsbank, Husbanken. Tror noen at Husbanken låner ut midler til hvem som helst, eller lar hvem som helst som får lånt midler i Husbanken, gjøre bruk av midlene som de selv måtte finne. Midlene blir lånt til å bygge hus for, og ikke til innkjøp av pelskåper eller hva det ellers kan være.

Jeg skal medgi at det er en viss pogromstemning i Amerika i dag mot Sovjet og mot kommunistene, men jeg er også sikker på at den ikke er kommet av seg selv. Jeg kan forsikre at da jeg reiste hjem fra Amerika i juni 1945, var det ikke ett land, selv vårt eget innbefattet, som hadde den goodwill i Amerika som Sovjet-Samveldet. Det er det faktiske forhold. Men det er skjedd meget siden. Det er skjedd meget som har ødelagt denne goodwill, og uten å si for meget kan jeg si såpass at Sovjet selv og kommunistene ikke er uten skyld. Et gammelt ord sier: «Som man roper i skogen, får man svar», og jeg tror det er litt å tenke på i denne forbindelse. Jeg vil slutte meg til det forslag som tar sikte på å legge meldingen ved protokollen.

Lavik: Eg tok ordet av di eg ville streka under det representantane Terje Wold, formannen i utanriksnemnda, og Utheim før har sagt, at den orientering og utgreiing som vi har fått, var berre førebels. Den vyrde utanriksministeren ville koma tilbake til vår stode, både i dei «Forente Nasjoner» og når det galdt Marshall-planen, i ei ny og kanskje meir utførleg utgreiing. Eg meiner difor at det er grunn til å la dette ordskiftet stå ut til vi har fått den utgreiinga som utanriksministeren har å leggja fram. Stortinget kan ikkje godt diskutera desse spørsmål på grunnlag, eller på delvis grunnlag, av ymse avismeldingar og telegram. Det er altfor laust grunnlag. Slike ting vil lett kunna ha litt kulør av sensasjon. Men når Stortinget har fått den nye utgreiinga frå den vyrde utanriksministeren, kan det henda at det der er spørsmål og ting som ikkje berre utanriksnemnda vil sjå på, men som dei ymse partia òg ynskjer å leggja fram for gruppene sine. Eg meiner at diskusjonen bør stå ut til den nye utgreiinga er lagd fram, og eg rår til at vi i dag vedtek fleirtalsframlegget frå utanriksnemnda.

Statsråd Lange: Jeg er enig i at det beste vil være å la realitetsdebatten om Marshall-planen utstå til vi virkelig vet hva det er vi har å gjøre med under denne betegnelse. Det vet vi ennå ikke i dag. Det som foreligger i dag, er at kongressen i disse dagene holder på å behandle et forslag om det som amerikanerne kaller «Stop Gap Aid», altså korttidshjelp for de nærmeste månedene til noen ganske bestemte land, nemlig først og fremst Italia og Frankrike; det er mulig det er et land til, jeg husker ikke det i farten. Selve den amerikanske regjerings standpunkt til den felles rapport som 16 land sammen utarbeidet i Paris, og som vi var med på, foreligger ennå ikke i dag. Det som foreligger, er innstillinger overfor den amerikanske regjering fra tre forberedende komiteer, Krug-komiteen, Harriman-komiteen og Nourse-komiteen, som hver har fått i oppdrag å greie ut sin side av Amerikas evne til hjelp og si sin mening om, gi sin tilråding om i hvilke former denne hjelpen bør bli gitt. De påstandene som er fremsatt, dels i mindretallets særuttalelse og dels under debatten, om Marshall-planens innhold, om de vilkår som med sikkerhet, ble det sagt, vil bli knyttet til enhver hjelp under planen, de bygger foreløpig, dels - i meget liten utstrekning - på innstillingene fra de ansvarlige komiteene, men vesentlig på opinionsytringer og sensasjonsmeldinger i pressen. Å innby det norske storting til å ta standpunkt på det grunnlaget, synes jeg er noe drøyt. Og Regjeringen kan i hvert fall ikke innby Stortinget til å være med å drøfte hvilken holdning vi skal ta på dette grunnlag.

For bare å nevne en ting: Selv i forbindelse med denne «Stop Gap»-hjelpen, altså for de nærmeste månedene, er det som foreligger i dagens avismeldinger, at et av den amerikanske kongress' to hus, nemlig Representantenes Hus, har gjort et vedtak som knytter politiske vilkår til den.

Senatet har tidligere behandlet den, uten å knytte slike vilkår til. Det er ingen gitt i dag å si hva som vil bli resultatet, når nå de to hus må komme sammen for å bli enige om hvilken stilling de skal ta til denne «Stop Gap»-hjelpen, og den berører ikke under noen omstendighet Norge, fordi det er et korttidshjelpprogram, utenom det program som de 16 land har medvirket til å legge til rette.

Det er sagt fra amerikansk side at den amerikanske regjeringens standpunkt hvor det gjelder den mer omfattende plan, det som nå er døpt «The European Recovery Program», og som altså er den egentlige Marshall-plan, vil etter all sannsynlighet først foreligge når Kongressen trer sammen over nyttår. Det vil da bli forelagt i form av et budskap fra presidenten, og før man har dette budskapet fra presidenten, vet man ikke engang hva som blir den amerikanske regjeringens standpunkt for de punkter som her har vært nevnt med hensyn til vilkår av ulike art, administrative eller eventuelt politiske. Jeg er enig i at en del av de pressemeldingene som er kommet, bl.a. den artikkelen i «Herald Tribune»'s Paris-utgave, som hr. Friis nevnte, kan virke betenkelige, og i den monn slike synsmåter kommer til å bli akseptert av den amerikanske regjering i forbindelse med Marshall-planen - om de gjør det, vet vi enda ikke - så reiser det meget store betenkeligheter for vårt vedkommende, og vi må nøye overveie hvordan vi da skal ta standpunkt til dette spørsmål. Men som sagt, vi vet ikke det enda i dag.

Jeg er også enig i det som har vært sagt, og jeg tror det er riktig, at når kongressen har ferdigbehandlet saken, og vi vet hva det er vi har å ta standpunkt til, må vi ta saken opp, og så langt det er mulig ta den opp i åpent møte, for at det norske folk kan gjøre seg opp en mening på grunnlag av det vi da vil kunne legge fram av opplysninger.

Det er bare et par påstander i mindretallets innstilling, som jeg tror det vil være riktig med en gang å sette fingeren på. Der står: «Gjennom Marshall-planen vil U.S.A. gi lån på et helt annet grunnlag enn det som er vanlig ved forretningsmessige kreditter landene imellom.» Vi vet ikke det. Det vi vet, er at under Paris-eksekutivkomiteens drøftelser med den amerikanske administrasjons representanter i New York ble det antydnet at en kunne regne med at hjelpen til Europa under 4-års-planen, ville bli ytet mest i form av varer, levert fra U.S.A., for ca. 40%'s vedkommende matvarer og brensel i form av faktiske gaver, for 30-40%'s vedkommende mot betaling av nasjonal valuta anbragt på sperret konto i vedkommende lands nasjonalbank, og for 20-30%'s vedkommende i form av regulær lånevirkosomhet. Dette er hjelpen som helhet. Så vil det gjenstå bilaterale forhandlinger med hvert enkelt av de 16 land om hvilken andel hvert enkelt land skal ha av den ene eller den annen form for hjelp. Da vil vi kunne ta standpunkt til om vi ønsker noe annet enn lån på vanlige lånevilkår.

Hvor det gjelder de ansvarlige forberedende komiteers standpunkt til spørsmålet om politiske vilkår, vet vi jo

endel. Vi vet at de 3 komiteene, og gjennom uttalelser av president Truman og utenriksminister Marshall om deres personlige syn, at de eneste vilkår de hittil har presisert, er at de vil kreve at vedkommende land selv anstrenger seg til det ytterste for å nå de mål det har satt seg for gjenreisningen og for stabiliseringen av sine finanser. Derimot, det har uttrykkelig vært understreket, skal det være uten betydning hvorvidt vedkommende land hyller det amerikanske prinsipp om næringslivets frihet, eller det finner det formålstjenlig å gå til en mer eller mindre omfattende statsdirigering eller sosialisering på de forskjellige områder av sitt økonomiske liv. På direkte spørsmål fra min side til representanter for State Department under mitt opphold i De Forente Stater fikk jeg bekreftet at State Departments syn på det hele var at det ikke til hjelpen skulle knyttes politiske vilkår som på noen måte kunne sies å gripe inn hvor det gjaldt de enkelte lands ønske om større eller mindre grad av statsdirigering og sosialisering. Det er det vi vet i dag, og da er de absolutte påstande som er kommet, dels i mindretallsinnstillingen og dels i debattinnleggene her i dag, noe forhastet - for å si det mildt.

Det har vært urgert over at vi har gitt opplysninger, det har allerede vært svart på det. I forbindelse med de kreditter vi allerede har opptatt i De Forente Stater siden frigjøringen har vi gitt langt mer detaljerte opplysninger enn de vi har gitt i forbindelse med arbeidet med Marshall-planen. Det har vi måttet gi, fordi långiveren måtte gjøre seg opp en mening om hvilken sikkerhet det var for lånene.

Det ble sagt at motivet for Marshall-planen utelukkende er at Amerika vil bli kvitt sitt vareoverskudd. Forholdet er at etter den plan som foreligger fra Paris, og som i det vesentlige, i noe redusert omfang, later til å være blitt akseptert fra amerikansk side, vil importen fra U.S.A. avta sterkt gjennom hele denne 4-års-periode planen omfatter. Den største import kommer i første år, så synker den jevnt gjennom 4 år. De varer som De Forente Stater i første rekke skal levere, er varer som det rår alminnelig knapphet på; i mange tilfelle også i De Forente Stater, og det er en av grunnene til at beløpet har måttet skjæres ned, at varene simpelthen ikke har kunnet skaffes. Det gjelder kvælstoffgjødning, korn, fôrstoffer, stål og andre ting.

Når det gjelder grunnene til at U.S.A. overhodet er inne på å påta seg de økonomiske byrder i forbindelse med hjelpeplanen, kan en vise til betraktninger i Harriman-rapporten, som går ut på at det for Amerika er av vesentlig interesse at Europas høyest industrialiserte land kommer økonomisk på fote. Da kan man naturligvis si at det er egeninteresse, men det er også et meget sterkt element av ønske om og vilje til å hjelpe verden.

Det går ikke an, etter det som er skjedd, å uttrykke seg slik som det er gjort i mindretallsinnstillingen og gjentatt i debatten her, at før man overhodet tok opp spørsmålet om å

utarbeide noen felles plan, var Sovjet-Samveldet satt utenfor. Jeg synes det er å sette tingene nokså meget på hodet. Det var Sovjet-Samveldets utenriksminister som selv i Paris valgte å stå utenfor, fordi han ikke syntes at de opplysninger som ble gitt fra amerikansk side, var tilstrekkelige - det var i allfall den begrunnelse som ble gitt i det memorandum som vi fikk før vi tok vårt begynnelsesstandpunkt til planen.

Når det sies at det er et brudd på forutsetningene at vi har vært med på å utarbeide et forslag for 4 år, er det også en nokså merkelig påstand. Det har hele tiden vært på det rene at vi ville bli innbudt til å være med å legge fram en samlet oversikt og eventuelle forslag til samarbeid med sikte på å få Europas land økonomisk på fote igjen. Det er vel ingen som har innbilt seg at det kunne gjøres på ett år? Man har valgt en periode på fire år. Og det vi har sagt i vår instruks, og som vår delegasjon hele tiden har holdt seg til og arbeidet etter, og også oppnådd i ganske stor utstrekning, er at planer som gikk ut over de fire år, skulle henvises til den økonomiske kommisjon for Europa, som for øvrig ikke, slik som det ble sitert fra en artikkel av Helge Seip, har vært i virksomhet i to år, men som trådte i virksomhet i mars måned i år.

Hvor det gjelder påstanden om at Norge skulle ha fremsatt konkrete låneønsker sammen med en rekke andre land, uten at det i den forbindelse var blitt konferert med utenrikskomiteen eller finanskomiteen, må jo også den bero på en misforståelse. Det er ikke i forbindelse med planen fra de 16 land fremsatt noen konkrete låneønsker fra noe av landene. Det som er gjort, er at en har stilt opp en oversikt over hvordan betalingsbalansen i forhold til - ikke De Forente Stater, men til dollarområdet, altså grovt sagt, mellom de deltagende land og det amerikanske kontinent - sannsynligvis vil utvikle seg i løpet av de fire år det er spørsmål om, hvilket underskudd *landene sammenlagt*, ikke hver for seg, må regnes å få. Det er noe ganske annet enn at 16 land går sammen om å fremsette konkrete låneønsker. Det er noe helt annet enn det som har vært antydning i debatten her, at vi skulle ha gått tiggergang og bedt om almisser sammen med disse andre land. Noe slikt foreligger overhodet ikke. Det tjener ikke til å fremme noe saklig formål å komme med den slags propagandapåstander.

Så var det til sist dette at det skulle være nødvendig for oss å si at nå vil vi ikke være med lenger. Det er helt klart etter alt som foreligger, at når den amerikanske kongress har tatt sitt standpunkt - om det blir i samsvar med det standpunkt som regjeringen kommer til å ta, eller avvikende fra det i ett eller flere punkter, det vet vi ennå ikke - står selvfølgelig hvert av de land som har vært med i Paris, fritt med omsyn til om vi ønsker å ha noen hjelp eller oppta noe lån eller delta i noen av de tiltak som blir satt i gang. Vi er ikke bundet før vi har avsluttet bilaterale forhandlinger som munner ut i en eventuell avtale med

Amerikas Forente Stater. Og, det skulle være overflødig å gjenta det, det er i denne forbindelse ikke spørsmål om at vi nå skulle være bundet hvor det gjelder våre økonomiske forbindelser utad. Det er en uttrykkelig forutsetning for den plan som er lagt fram fra de 16 land i Paris, at i løpet av disse fire år skal byttet av varer og tjenester mellom de deltagende land og Øst-Europas land utbygges i vesentlig utstrekning, nettopp med sikte på å redusere de 16 lands behov for tilførsel av varer fra dollar-landene. Altså, en utbygging av det økonomiske samarbeid og samkvem mellom de 16 Marshallplan-landene og resten av Europa er en vesentlig og uttrykkelig forutsetning for hele planen. Vi fører selvfølgelig i dag handelsforhandlinger med Russland, og vi skal i meget nær fremtid ta opp forhandlinger med Polen. Vi kommer der til å forsøke å få utbygget varebyttet med disse to land så langt som vi kan svarende med våre interesser.

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksministerens redegjørelse av 28 oktober 1947 - vedlegges protokollen.

Presidenten: Presidenten kunne tenke seg at hr. Christiansen etter de opplysninger utenriksministeren har gitt, kanskje var villig til å ta sitt forslag tilbake. Presidenten ville personlig anse det for det heldigste om forslaget ble trukket tilbake, og skal spørre forslagsstilleren om han vil gjøre det.

Olav Christiansen: Jeg kan ikke skjønne at den debatt som har vært ført her, har forandret noe på det som jeg har sagt. Jeg vil derfor opprettholde det forslag som jeg har fremsatt.

V o t e r i n g :

1. Olav Christiansens forslag - «Stortinget finner det ikke tilrådelig at Norge deltar i videre drøftinger i samband med den såkalte Marshall-plan.» - ble mot 9 stemmer ikke vedtatt.
2. Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Protokollen ble deretter opplest uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 13.15.